

CENTAR ZA NENASILNU AKCIJU
CENTRE FOR NONVIOLENT ACTION

ured u Beogradu:
Svetogorska 33/st. 7, 11000 Beograd,
SRJ
Tel/Fax: +381 11 3226-793
cna.beograd@nenasilje.org
www.nenasilje.org

TROMESEČNI IZVEŠTAJ

SEPTEMBAR - NOVEMBAR 2002.

Centar za nenasilnu akciju (CNA) je nevladina i neprofitna organizacija čiji su osnovni ciljevi izgradnja mira, razvoj građanskog društva, regionalna saradnja i promocija kulture nenasilja.

Naša glavna aktivnost je organizovanje i vođenje treninga (seminara) iz nenasilne razrade konflikata i podrška grupama i pojedincima koji žele da se bave ovom vrstom rada. Kroz treninge iz nenasilne razrade konflikata imamo kao cilj razvoj političke svesti učesnika/ca i širenje vještina nenasilnog ophođenja sa konfliktima. Na treninzima CNA okuplja ljude iz svih krajeva Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Jugoslavije i Makedonije, time dajući posebnu važnost umrežavanju i komunikaciji među ljudima iz različitih krajeva, podržavajući proces razgradnje predrasuda i izgradnje poverenja.

CNA je počeo sa radom 1997. godine otvaranjem ureda u Sarajevu. Ured u Beogradu je otvoren 2001. godine. CNA je ogranak nemačke organizacije KURVE Wustrow.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	2
1. UVOD	3
2. GLAVNE AKTIVNOSTI	4
2.1. Program trening za trenere/ice, faza III	4
2.2. Program Trening za trenere/ice, faza IV	6
2.3. Priručnik za treninge "NENASILJE?" preveden na albanski jezik	7
3. OSTALE AKTIVNOSTI	8
3.1. Konferencija «Koji model istine i pomirenja odgovara bivšoj Jugoslaviji»	8
3.2. Otvaranje »Centra za traumu« u Novom Sadu	9
3.3. Međunarodni forum: »Mladi i kultura mira«	10
4. PRILOG	11
4.1. Ponovo u Beogradu (<i>Nenad Vukosavljević</i>)	11

1. UVOD

Drage prijateljice i dragi prijatelji,

Početak ovog tromesečja u beogradskom uredu bio je u znaku planiranog i veoma potrebnog godišnjeg odmora za ceo tim koji je započeo odmah po završetku treće faze Treninga za Trenere (TzT), održane u Kolašinu (Crna Gora).

Posle skoro četrnaest godina provedenih van zemlje jedan član CNA došao je iz Sarajeva u Beograd, grad u kom je odrastao i iz koga je svojevremeno izbegao zbog prigovora savesti na služenje vojnog roka koji mu nije uvažen. Veoma nas je obradovalo što mu taj dolazak nije prouzrokovao nikakve probleme na graničnom prelazu te nije ni bilo potrebe da reagujemo (medijskom kampanjom i građanskim pritiskom) za šta smo se u svakom slučaju spremali.

Još jedna novina koja je obeležila ovaj period je i prvi regionalni trening održan na teritoriji Srbije koji je CNA organizovao. Radi se o četvrtoj fazi Treninga za Trenere održanoj u Bečeju čijom smo organizacijom zadovoljni što nas je osnažilo da i u budućnosti iznalazimo mogućnosti rada na teritoriji Srbije (sa Vojvodinom). U okviru TzT trenutno su u toku follow-up sastanci sa učesnicima/cama koji se održavaju i u Sarajevu i Beogradu, često i u isto vreme.

Naš priručnik «Nenasilje» preveden je i na albanski jezik i završeno je njegovo štampanje što nas baš raduje jer nam omogućava lakši rad na multiplikaciji veština i znanja na albanskom govornom području.

Jedna je naša članica učestvovala na Forumu «Mladi i kultura mira» u Marseille-u a drugi član tima na konferenciji koja se bavila pitanjima «istine i pomirenja na teritoriji bivše Jugoslavije». Jedan član CNA bio je pozvan na dvodnevnu međunarodnu mirovnu konferenciju Reflecting on Peace Practice u Boston, ali zbog vremenskih neprilika, nije uspeo da stigne do tamo.

U Sarajevu smo na sastanku celog CNA tima razgovarali o «Sastanku umrežavanja» koji će se desiti početkom sledeće godine i baviće se temom «Suočavanja s prošlošću» gde želimo započeti proces regionalnog umrežavanja ljudi koji se ovom temom bave ili se žele baviti s ciljem da se stvori dobar sistem razmene, protoka informacija i analize različitih pristupa.

Trenutna politička situacija i rezultati izbora u BiH i Srbiji nisu baš ohrabrujući (i dalje su nacionalističke struje veoma glasne) što nam govori o potrebi da se više ljudi koji se zalažu za vrednosti kao što su trajni mir, nenasilje i regionalni pristup društveno angažuje, a to nas ponovo vraća na priču o velikoj potrebi za multiplikacijom i umrežavanjem na kojoj radimo.

Najtopliji novembar u kom smo se obreli baš nam je lepo «legao». ☺

2. GLAVNE AKTIVNOSTI

2.1. Program trening za trenere/ice, faza III *Kolašin, 23. avgust - 2. septembar 2002. godine*

Treća faza ovogodišnjeg programa Trening za trenere/trenerice održana je u Kolašinu, u hotelu «Bjelasica». U odnosu na prvi trening u okviru programa, ovoga puta je u grupi bilo samo 16 ljudi, jer nekoliko učesnika/ca iz različitih razloga nije moglo da prisustvuje ovom treningu. To je dovelo do pomalo nezahvalne pozicije onih, ranije formiranih, timova učesnika/ca, koji su bili primorani da vode pripremljene radionice u nepotpunom sastavu, no oni su se sa tom poteškoćom dobro izborili.

Desetodnevni trening je pružio priliku učesnicima/ama da izvedu radionice koje su pripremili/e tokom follow up sastanaka, kao i da dobiju povratne informacije o svom radu od grupe, ali i od članova/ica trenerskog tima. U prvom delu treninga bile su izvedene radionice učesnika/ka, dok je drugi deo otvorio prostor za priču o trenerskom radu, ulozi trenerice/trenera, motivaciji za bavljenje ovim poslom i slično.

Timovi učesnika/ca, formirani još u prvoj fazi programa (Trening na Jahorini) pripremili su i sprovedi radionice na sledeće teme: identitet, predrasude, uloga polova u društvu, nacionalne predrasude, izgradnja mira i moć. Izbor tema govori o priličnoj hrabrosti i spremnosti grupe učesnika/ca da se uhvati u koštac sa onim problemima i temama koje se pokazuju kao najakutnije u društvima u kojima živimo i na kojima postoji najveća potreba da se radi i da se menjaju ustaljeni, široko prihvaćeni obrasci mišljenja i ponašanja. Same radionice su, uglavnom, brižljivo i sa puno pažnje i promišljanja pripremane, i utisak trenerskog tima bio je da je uloženo puno truda i kreativnosti kako bi se ostvarili ciljevi svake od radionica. Izvesne manjkavosti koje su uočene i komentarisane uglavnom su se odnosile na nedovoljnu tehničku razrađenost i pripremljenost unutar pojedinih timova, što je posledica propusta tokom priprema, ali i neiskustva «novopečenih» trenera/ica kojima je ovo velikom većinom bilo prvo iskustvo vođenja radionica. Sadržaj većeg dela radionica predstavljao je popriličan odmak u odnosu na prethodne treninge, a solidna izgrađenost grupe omogućila je transparentno iznošenje necenzurisanih stavova po mnogim šakaljivim pitanjima (kakva su nacionalne predrasude, ali i pitanja o ulozi KFOR-a ili nevladinih organizacija u izgradnji mira). Upravo je u radu na tim pitanjima mnogo nedostajalo prisustvo nekih osoba iz grupe, koje su učestvovala u prve dve faze programa.

Drugi deo treninga je bio predviđen za rad na temama: poteškoće u radu, uloga trenera/ice, izgradnja mira, motivacija i evaluacija treninga. Energija i raspoloženje za rad bili su, pomalo neočekivano, na zavidnom nivou i postavljeno je zaista mnoštvo pitanja vezanih za trenerski rad i, šire, rad na izgradnji mira. Bila je приметna velika potreba grupe da dobije odgovore na neka svoja pitanja, kao i

podršku u razrešavanju ličnih dilema vezanih za moguće pristupe i poteškoće u radu. Ovoga puta to nismo doživeli kao traženje gotovih i univerzalno primenjivih recepata, već kao dobru priliku da svoja iskustva i viđenja podelimo sa grupom sigurni da će ti odgovori proći svojevrsnu «kritičku proveru» od strane većine osoba iz grupe.

Problem koji je uočen u ovoj fazi bio je nedostatak komunikacije unutar timova, te su njihove interne evaluacije u većem broju slučajeva izostale. Zato je bilo neophodno da se na tome radi u drugom delu treninga uvođenjem, od strane trenerskog tima, runde feedbacka među učesnicima/ama koji se uglavnom ticao pristupa vođenju radionica i timskom radu.

Osim poprilično detaljnog «pretresanja» radionica učesnika/ca i međusobnih feedbackova, otvoren je prostor i za razgovor o narednim fazama Treninga za trenerice/ice koje su od ove godine prvi put uvrštene u ovaj Program. Budući da je prošireni koncept Treninga za trenerice/trenere nastao iz potrebe za jačom podrškom u osmišljavanju i sprovođenju prvih samostalnih aktivnosti učesnika/ca, trenerski tim je poslednjih dana treninga uveo priču o narednim fazama kako bismo svi znali sa kakvim očekivanjima, potrebama i kapacitetima ulazimo u to novo polje. Utisak je bio da je potrebno još rada i promišljanja na temu strateškog pristupa, još samorefleksije po pitanjima sopstvenih mogućnosti i motivacije za delovanje na konkretnim problemima u našim društvima. Ono što smo svakako prepoznali jeste velika želja i zainteresovanost da se deluje, ali i često odsustvo jasne slike o tome na koji način se tom problemu može pristupiti i kako doći do željenih promena. Zbog takve situacije u kojoj je učesnicima/ama bilo potrebna više vremena i prostora za promišljanje o mogućim načinima delovanja, izostala je očekivana dublja razrade tema izgradnja i razgradnja mira. Trenerski tim je imao ideju da se pokrene pitanje: «Doprinosim li, svesno ili nesvesno, nekim aspektom svoga rada *razgradnji mira?*», ali je ta tema ostala nepokrivena. No, kako je jedan od glavnih ciljeva celokupnog programa Trening za trenerice/trenere upravo i podsticaj i osnaživanje za iznalaženje konstruktivnih i zadovoljavajućih načina za aktivizam, ovo smatramo dobrom osnovom za propitivanje i sebe i sredina u kojima živimo putem koga se dolazi do ličnih odgovora na čuveno pitanje: Kako da stvarno budem aktivna/aktivan i da menjam društvo u kojem živim?

U odnosu na naredne faze dogovoreno je da se u periodu do sledeće faze ideje o mogućim aktivnostima razmenjuju na zajedničkoj mailing listi, kako bi se tu mogle kritikovati, komentarisati i nadograđivati, te da se timovi formiraju oko tih ideja. Za otvaranje i moderiranje liste odgovornost su preuzeli sami učesnici/e.

Većina učesnika/ca je u evaluaciji naglasila značaj iskustva vođenja prve radionice, ali i osećaj ohrabrenosti i osnaženosti za dalji rad.

Finansijsku podršku za ovu fazu programa, kao uostalom za prvih šest faza programa, dobili smo od nemačkog Ministarstva inostranih poslova.

Više informacija o ovom treningu može se naći u dokumentaciji treninga, pod naslovom «Farbala sam ogradu - 4. program trening za trenerice/ice iz nenasilne razrade konflikata, faza III». Dokumentacija je na bosanskom / hrvatskom / srpskom jeziku i sadrži 74 strane.

2.2. Program Trening za trenere/ice, faza IV Bečej, 18 - 23. oktobar 2002. godine

U Bečeju je od 18. do 23. oktobra održana četvrta faza ovogodišnjeg programa trening za trenerice/trenere. Po novom, proširenom konceptu Trening za trenere/ice traje godinu dana i ova faza je novina u programu, sa glavnim ciljem da se finalizuju ideje za aktivnosti učesnika/ca na polju izgradnje mira i formiraju timovi učesnika/ca koji bi ušli u pripremu i sprovođenje sopstvenih zamisli, uz podršku CNA tima.

Takođe, ideja je bila da se u ovoj fazi programa učesnicima/ama prezentuju osnove pisanja projektnog predloga i izrade budžeta za planirane aktivnosti.

Ovaj deo treninga je prvi put rađen unutar koncepta Treninga za Trenere te je, pored toga što je predstavljao novinu za učesnike, bio donekle novo iskustvo i samom trenerskom timu. Zagazili smo u rad na jednom specifičnom aspektu koji se tiče strateškog pristupa, izrade projektnih predloga, kontakata sa potencijalnim donatorima i svih ostalih poslova koji prethode i slede samim radionicama i treninzima.

Osim trenerskog tima CNA, ovoga puta je sa nama radio i kolega iz zagrebačkog Centra za mirovne studije, Gordan Bodog koji je vodio radionice na temu *Pisanje projektnog predloga i izrada budžeta*. Na taj način smo nastavili «tradiciju» pozivanja naših kolega/ica iz drugih, srodnih mirovnih organizacija da rade na našem Treningu za trenere/ice, kako bi učesnici/e imali prilike da upoznaju i drugačije pristupe trenerskom poslu, da osete drugačiju dinamiku i dobiju nove uvide u različite aspekte aktivizma.

Tokom četiri dana treninga radilo se veoma intenzivno, i osim što su sve radionice trajale duže od predviđenog vremena, radilo se i u neformalno vreme, u pauzama. Kao rezultat toga, uprkos strepnjama i strahovima svih nas, došlo je do formiranja timova na osnovu kriterijuma dogovorenih na prethodnom treningu u Kolašinu.

Ideje za aktivnosti koje su iznošene na mailing listu, prezentovane su pred grupom i ljudi su napravili timove prema tim idejama.

Dogovoreno je da se u proces traženja finansijske podrške uđe sa šest ideja:

- trening za prosvetne radnice/ke iz Bosne i Hercegovine i Vojvodine
- trening za aktivistkinje/aktiviste iz različitih delova Makedonije
- trening za novinare/ke iz SRJ
- trening iz nenasilne razrade konflikata za ljude sa prostora bivše SFRJ
- trening za mlade na Kosovu
- trening za mlade u Crnoj Gori

Posebnu vrednost vidimo u tome što će se nekima od ovih timova u pripremi i realizaciji treninga pridružiti osobe koje su prethodnih godina prošle kroz naše programe Trening za trenere/ice. Time smo još jedan korak bliži povezivanju trenera/ica iz regiona, a neformalna mreža trenera/ica na taj način se može znatno ojačati. Verujemo da će to prilično doprineti kvalitetu i kvantitetu mirovnog rada u različitim delovima bivše SFRJ.

Ono što je takođe veliki dobitak iz ovog treninga jeste mnogo veći prostor za priču o strateškom pristupu u kontekstu izgradnje mira. Motivisanost grupe za rad na ovom pitanju bila je zaista visoka i vrlo je uočljiv napredak u nošenju sa tim pitanjima u odnosu na prethodni trening u Kolašinu.

Još jedna novina u ovogodišnjem programu Treninga za trenere/ice jeste rad na pisanju projektnih predloga i izradi budžeta, poslovima koji su često bauk za mnoge ljude i oko kojih ima mnogo nepotrebnih mistifikacija. S obzirom na neophodnost ovih veština tokom samostalnog sprovođenja aktivnosti, javila se ideja da se kroz različite faze treninga učesnicima/ama omogući da prođu kroz ceo proces organizacije, izvođenja i evaluacije aktivnosti, pri čemu je izrada projektnog predloga jedan od osnovnih koraka.

I pored vremenskog pritiska (samo dva bloka su bila predviđena za rad na ovoj širokoj temi) i nagle promene tempa i dinamike rada usled dolaska gosta trenera sa drugačijim načinom rada od onog koji se neguje u CNA, grupa je sa puno entuzijazma ušla u rad na ovim pitanjima i utisak je da je strah od hvatanja ukoštac sa ovim poslovima u dobroj meri razbijen.

Naposletku, iz ovog treninga smo izašli umorni, ali sa mnogo manje brige u vezi sa narednim fazama programa. Nadamo se da ćemo uspeti da obezbedimo finansijsku podršku za aktivnosti učesnika/ca, jer verujemo da to mnogo znači za naša društva koja su prepuna problema na kojima treba raditi. Bilo je zaista pravo zadovoljstvo videti i osetiti nivo odgovornosti koju su učesnici/e preuzeli na sebe tokom procesa rada, a primetna je bila otvorenost i transparentnost u njihovoj međusobnoj komunikaciji i spremnost da se pored podrške i kooperativnosti, upute i konstruktivne i jasne kritike koje otvaraju put za promenu i doprinose kvalitetu zajedničkog rada.

2.3. Priručnik za treninge "NENASILJE?" preveden na albanski jezik

»NENASILJE? Priručnik za treninge iz nenasilne razrade konflikata za rad sa odraslima« autora Nenada Vukosavljevića, koji smo objavili 2000. godine, preveden je na albanski jezik (»PADHUNSHMËRIA? Doracak për trajnim në temën përpunimi i padhunshëm i konflikteve për punë me të rritur«). Prevod je radio Memet Memeti, naš prijatelj i kolega iz Tetova, a lekturu je uradio prof. dr Hamit Xhaferi.

Priručnik na albanskom štampan je u 500 primeraka i možete ga dobiti u sarajevskom i beogradskom uredu CNA, a uskoro će biti dostupan i na našoj web stranici: www.nenasilje.org.

Koristimo ovu priliku da još jednom zahvalimo svima onima koji su nas podržali u radu na ovom priručniku u njegovom prevodu, a posebno hvala fondaciji Berghof Stiftung, od koje smo dobili finansijsku podršku; Berghof istraživačkom centru za konstruktivno ophodjenje sa konfliktima (Berghof Forschungszentrum für konstruktive Konfliktbearbeitung) na savetima i podršci i Memetu Memetiju na velikom i predanom radu na prevodu priručnika.

3. OSTALE AKTIVNOSTI

3.1. Konferencija «Koji model istine i pomirenja odgovara bivšoj Jugoslaviji»

11. i 12. oktobra, u Hotelu Jugoslavija, u Beogradu održana je konferencija pod nazivom: Koji model istine i pomirenja odgovara bivšoj Jugoslaviji. Konferenciju je organizovalo Viktimološko društvo Srbije u saradnji sa Friedrich Ebert Stiftung a učešće je uzeo i jedan član CNA tima.

Osnovne tačke kojima se konferencija bavila bile su: Iskustva ratne viktimizacije - istina, poricanje, pomirenje; Kako smo preživele/i rat u bivšoj Jugoslaviji - lična iskustva aktivistkinja/aktivista; Istina i pomirenje - Iskustva zemalja bivše Jugoslavije; Ispričati istinu na drugačiji način - iskustva iz sveta; Istina i pomirenje - Iskustva zemalja bivše Jugoslavije.

Učesnici i učesnice konferencije bili/e su uglavnom osobe koji se na neki način bave pitanjima suočavanja s prošlošću iz Hrvatske, BiH i Jugoslavije. Pored njih konferenciji je prisustvovalo i dosta gostiju izvan prostora bivše Jugoslavije (uglavnom iz Nemačke, Belgije, Severne Irske i USA). Ambasadori BiH i Hrvatske u SRJ, kao nekoliko predstavnika Vlade Srbije učestvovali su u prvih par diskusija na konferenciji.

Na konferenciji se dosta razgovaralo o psihološkim i sociološkim aspektima pomirenja i traganja za istinom, čulo se i o iskustvima zemalja u kojima se na tim procesima radi ili se radilo te mogućnostima delovanja kroz sudsku pravdu i institucije države u smislu stvaranja peduslova za aktivan rad na procesima pomirenja.

CNA planira da početkom sledeće godine sprovede sastanak umrežavanja osoba koje se bave temom suočavanja s prošlošću pa nam je i iz tog razloga bitno što smo pozvani da prisustvujemo ovoj konferenciji. Pored našeg ubeđenja da je veoma bitno raditi na ovom polju, što pre i na što više različitih nivoa pa samim tim uglavnom podržavamo aktivnosti koje se time bave (u meri u kojoj se ne kose sa vrednostima za koje se zalažemo) želimo se osvrnuti na neke poteškoće koje smo imali u vezi sa ovom konferencije. Poseban akcenat stavljamo na bitnost tih utisaka u odnosu na sastanak koji mi spremamo i pouke koje u tom smislu želimo da izvučemo.

Utisci koje je konferencija ostavila na člana CNA Tima mogu se raslojiti na nekoliko nivoa od kojih su najbitniji sledeći:

nejasni ciljevi konferencije s obzirom da nisu definisani zajedno sa učesnicima/cama u skladu sa potrebama koje proilaze iz njihovih radnih angažmana. Veći deo konferencije vođen je po smernicama bez definisanja konkretnijih razloga zašto se o tome razgovara.

Pokušalo se doći do univerzalnih preporuka (šta treba raditi da bi se otvorili procesi pomirenja na teritoriji bivše Jugoslavije) koje su uobličavane bez razjašnjavanja

kome su namerene. Dobar deo preporuka se ticao nekih državnih institucija (kao što su Vlade, Ministarstva inostranih poslova i Sudovi) ili Komisija za istinu i pomirenje a da pritom skoro niko od njihovih predstavnika nije učestvovao na konferenciji. Može se postaviti pitanje kome su preporuke namenjene, da li će ih te institucije (osobe, organizacije) čuti i da li uopšte žele da ih čuju i ako im ih ponudimo. Preporuke su nastale poslednjeg dana konferencije iz procesa koji se sastojao od predlaganja ideja od strane učesnika i ubrzanog usvajanja istih preporuka bez dovoljno prostora za njihovu analizu.

nedostatak rada na nivou na kome mi možemo delovati (kao nevladine organizacije ili pojedinci) i razmena iskustava dosadašnjeg rada te samim tim i analiza prednosti i manjkavosti pristupa na kojima radimo.

nedovoljno prostora za interakciju među učesnicima/cama zbog njihovog velikog broja što smanjuje mogućnost razmene i konstruktivne kritike. Visok nivo usmerenosti na iznedrivanje rezultata konferencije (kao što su definisanje cilja procesa pomirenja i načina traganja za istinom), a mala usmerenost na proces donošenja odluka i zaključaka.

Na konferenciji se, bez obzira na gore navedene poteškoće, čulo dosta veoma korisnih podataka za ljude koji rade na izgradnji trajnog mira u regionu što od strane stručnjaka iz pojedinih oblasti (psihologija, sociologija, pravo...) što od aktivista/kinja kroz projekte i aktivnosti na kojima rade. Jedno od veoma korisnih predavanja bio je i osvrt na posleratno suočavanje s prošlošću u Nemačkoj o čemu je govorio Dr Gerd .F. Kirchhof, viktimolog iz Nemačke. Utisak koji je ostao posle tog predavanja navodi na pomisao da bi možda bilo dobro da se napravi paralela između odnosa tamošnje i ovdašnje posleratne javnosti prema suočavanju sa minulim događajima i faktora koji doprinose ili ometaju taj proces.

Više o ovoj konferenciji možete saznati od Viktimološkog društva Srbije, tel: +381 11 3282294.

3.2. Otvaranje »Centra za traumu« u Novom Sadu Novi Sad, 25. 10. 2002.

Na poziv naše prijateljice Ursule Renner i organizacije »Ohne Ruestung Leben« (»Živeti bez oružja«) bili smo na otvaranju »Centra za traumu« u Novom Sadu. Centar je namenjen osobama koje su prošle kroz iskustvo rata, članovima njihovih porodica, kao i svim drugima koji imaju traume prouzrokovane ratovima na prostoru bivše Jugoslavije. Cilj Centra je pomoć ovim osobama počevši od očuvanja i unapređenja njihovog mentalnog zdravlja, pa preko njihove resocijalizacije itd.

Bilo je potrebno puno truda i vremena za ostvarivanje ovakve jedne ideje, tačnije od 1998. godine. Raduje nas da se u Centru nalaze ljudi kojima je stalo da se teme rata, veterana, žrtava ratova tematizuju i koji zaista veruju u ono što rade.

3.3. Međunarodni forum: »Mladi i kultura mira« Marseille, 7-11. 11. 2002.

Francuski pokret za mir (Mouvement de la Paix) organizovao je Međunarodni forum na kojem je učestvovala i članica CNA Helena Rill. Cilj ovog foruma bio je unapređenje saradnje između različitih evropskih i mediteranskih regiona, te otvaranje prostora za dijalog o važnim pitanjima koji se odnose na mir i nenasilje.

Postojala je želja organizatora da se obradi više tema: šta predstavljaju mir i kultura mira, učešće mladih u Evropi i na Mediteranu, kako edukovati o nenasilju, kako se možemo nositi s tekućim konfliktima u ovim regijama, te koji su projekti mogući... Međutim, utisak je članice CNA da je postojalo previše usmerenosti ka rezultatu (projektima), a malo ka suštini i procesu - zašto bi ti projekti postojali (gde vidimo problem), koja bi bila ciljna grupa, kako to učiniti itd. o čemu je članica CNA i iznela svoje viđenje na Forumu. Utisak je da nije ostavljeno dovoljno prostora za razgovor upravo i o tim različitim pristupima radu na izgradnji mira.

Ovaj susret je, po mišljenju članice CNA, bio veoma koristan u smislu razmene iskustava s ljudima koji imaju slično iskustvo rada na konfliktima (Kipar, Izrael). U ovakvoj razmeni osetilo se osnaživanje koje je veoma bitno u naporima izgradnje mira, a takođe se čulo da nasilje i nepravda podjednako bole bez obzira na prostor gde se nalazili. S druge strane, zabrinjava sam odnos prema izgradnji mira, počevši od isključive usmerenosti ka rezultatu (bez ispitivanja potreba i dubljeg promišljanja o mogućim posledicama i uticajima), pa preko viđenja pojedinaca/inki da se edukacija iz nenasilja vidi isključivo kroz učenje ljudskih prava i medijacije. Ovakvo viđenje se čini ograničeno, izostavljajući iz perspektive pitanja senzibilizacije na nasilje (društvenu nepravdu) i nenasilne transformacije konflikata.

Članica CNA veruje da je potrebno mnogo više razgovora o pitanjima različitih pristupa izgradnji mira, senzibilizaciji na nasilje kako bi se mogle naći zajedničke osnove za rad na izgradnji mira, te odgovornosti i aktivnosti domaćih ljudi na izgradnji mira koji bi odgovarao njihovim specifičnim potrebama i vidjenjima.

4. PRILOG

4.1. Ponovo u Beogradu (*Nenad Vukosavljević*)

Nakon 13 godina, 9 meseci i 20 dana, prvog oktobra sam se ponovo našao u Beogradu, doletevši avionom iz Banja Luke.

Odlazak iz Sarajeva je bio težak, jer sam zavoleo taj grad i ljude oko mene, nakon provedenih, meni jako važnih, pet godina života.

Prvi dani u Beogradu su bili nešto između jave i sna, protekli su u poređenju starih slika grada sa realnošću. Susreti sa dragim ljudima, od kojih neke nisam video sve to vreme su bili neobični, ispunili su te prve dane. Postali smo stariji, životi su nam se promenili.

Došao je kraj mom vremenu zabranjenih mesta, prisilne razdvojenosti od kuće, za razliku od stotine hiljada ljudi koji se ne mogu vratiti kući, od kojih mnogi danas žive i u mom gradu.

Još uvek ne znam da li se mogu smatrati sretnim ili prokletim što sam proteklih 13 godina proveo van kuće, van Beograda. Sretan što danas mogu biti u svom gradu, svakako jesam.

CNA veoma pozdravlja povratne informacije, sugestije,
pitanja i kritike u vezi sa ovim izveštajem i našim radom uopšte.
Vaša razmišljanja su nam od pomoći!
Hvala vam.

Zahvaljujemo se svima koji su podržali projekat KURVE Wustrow - Centar za nenasilnu akciju, finansijski ili svojim angažovanjem koje je omogućilo ovaj projekat i pomoglo da se osigura njegova primena kao i svima onima koji su bili sa nama u svojim mislima.

POSEBNO HVALA:

Auswärtiges Amt - German Federal Ministry of Foreign Affairs
Berghof Stiftung & Berghof Research Institute for Creative Conflict Management
Cara Gibney
Celia McKeon
Committee for Conflict Transformation
Conciliation Resources
Centar za mirovne studije Zagreb
CNA ured u Sarajevu
Dokumentacioni centar "Ratovi 1991-99"
Deutsche Friedensgesellschaft Vereinigte Kriegsgegner - DFG VK Bielefeld
Internationale Ärzte zur Verhütung des Atomkrieges - IPPNW Deutschland
Martina Fischer
Menschenrechtsreferat des Diakonischen Werkes
Natascha Zupan
Nina Vukosavljević
Quaker Hilfe
Quaker Peace and Social Witness London
Roland Salvisberg
Swiss Federal Department of Foreign Affairs
Uno Stiftung
svim učesnicima i učesnicama treninga

Helena Rill
Ivana Franović
Milan Colić
Nenad Vukosavljević

za Centar za nenasilnu akciju
u Beogradu, decembra 2002.

Ovaj izveštaj može se slobodno distribuirati uz znanje izvora.